

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Απάντηση στις προκλήσεις - Θέσεις για τα μεγάλα μέτωπα μιας κυβερνητικής πολιτικής

VII. Η πρόκληση ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης - Το αναπτυξιακό κοινωνικό κράτος

5. Η διάρθρωση του ΑΕΠ και της απασχόλησης

Σχολιάστε το Εκτυπώστε το

Μέγεθος γραμματοσειράς: A A

Ένα μεταβιομηχανικό μοντέλο ανάπτυξης πρέπει αναγκαστικά να ενσωματώνει με δημιουργικό τρόπο τα δεδομένα της γεωγραφίας και της ιστορίας, τις παραδοσιακές επιδόσεις της οικονομίας, τις νοοτροπίες και ιδίως τις ικανότητες των ανθρώπων που συγκροτούν μια κοινωνία, η οποία έχει τη συνείδηση της ταυτότητά της, αλλά και της άμεσης και διαρκούς συσχέτισής της με το ευρωπαϊκό και παγκόσμιο γίνεσθαι.

Ας δούμε μερικά χαρακτηριστικά όσο και αυτονόητα σημεία σε σχέση με την ελληνική περίπτωση. Σημεία γύρω από τα οποία υπάρχει συνήθως ευρεία συμφωνία, αλλά σημασία έχει η συνάρθρωσή τους, η σταθερή και μακροπρόθεσμη πολιτική και θεσμική υποστήριξη τους, δηλαδή ο μετασχηματισμός τους σε ένα συγκροτημένο μοντέλο ανάπτυξης:

- Με βάση τη συμβολή του πρωτογενούς τομέα στην απασχόληση και το ΑΕΠ η Ελλάδα είναι αναγκασμένη να δώσει προτεραιότητα στις πολιτικές ανάπτυξης της υπαίθρου, στην υποστήριξη «πολυσθενών» δραστηριοτήτων των κατοίκων της που συνδυάζουν τον πρωτογενή τομέα με νέους τύπους υπηρεσιών (π.χ. αγροτουρισμός), στην υψηλή ποιότητα και άρα στην τυποποίηση, την επεξεργασία και την επωνυμία των αγροτικών της προϊόντων σε διεθνές επίπεδο. Κατά την ίδια λογική, στον **δευτερογενή τομέα και ειδικότερα στη μεταποίηση**, η προτεραιότητα ανήκει εκ των πραγμάτων **στον κλάδο τροφίμων και ποτών**, αλλά και στη δυνατότητα μετατροπής βιομηχανικών μονάδων του κλάδου αυτού σε μονάδες παραγωγής υλών ενεργειακού χαρακτήρα, κάτι που έχει ιδιαίτερη σημασία π.χ. για τη βιομηχανία ζάχαρης.

- Με βάση τα ποσοστά συμμετοχής του **τουριστικού κλάδου** στο ΑΕΠ και την απασχόληση, είναι προφανές ότι η Ελλάδα ως τουριστική χώρα οφείλει να δώσει ιδιαίτερη σημασία σε όλες τις υποδομές (δημόσιες και ιδιωτικές) και σε όλες τις υπηρεσίες (δημόσιες και ιδιωτικές) που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον τουρισμό, να προσαρμόζει στις μεσοπρόθεσμες τάσεις της διεθνούς τουριστικής αγοράς τις υπηρεσίες της του παραθαλάσσιου τουρισμού θερινών διακοπών, προσφέροντας όμως νέα προϊόντα, νέες δυνατότητες και όσο γίνεται πιο εξατομικευμένες και ευέλικτες υπηρεσίες υψηλής ποιότητας. Ταυτόχρονα πρέπει να στρέφεται σε όλες τις άλλες μορφές τουρισμού επιδιώκοντας τη δωδεκάμηνη τουριστική περίοδο. Ο αστικός, πολιτιστικός, συνεδριακός, αθλητικός, θρησκευτικός, ιαματικός και ιατρικός, ο χειμερινός και ορεινός τουρισμός, οι εξατομικευμένες υπηρεσίες, οι τουριστικές κατοικίες και τα δίκτυα γηπέδων γκολφ, ο περιπετειώδης τουρισμός, είναι μερικά από τα πεδία ανάπτυξης τουριστικής αγοράς, διατηρούν την προνομιακή σχέση της Ελλάδας με το ευρωπαϊκό κοινό, ταυτόχρονα όμως διευρύνουν την εμβέλεια της τουριστικής αγοράς προς άλλες κατευθύνσεις, όπως η Κίνα.

- Με βάση τον διευρυμένο όγκο του **τριτογενούς τομέα** και τις παραδοσιακές επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας, αλλά και των Ελλήνων, η Ελλάδα όπως ήταν κατά παράδοση, πρέπει να ξαναγίνει μεγάλο **κέντρο παροχής υπηρεσιών**, χρηματοοικονομικών και νομικών, εκπαιδευτικών και ιατρικών, πολιτιστικών κ.ο.κ.. Κορυφαία θέση στον τομέα των υπηρεσιών λέμε πάντα ότι πρέπει να κατέχουν οι **ναυτιλιακές υπηρεσίες** σε μια χώρα με τη θέση της Ελλάδας ή μάλλον των Ελλήνων στη διεθνή εμπορική ναυτιλία, με δεδομένο πάντα τον έντονα κινητικό χαρακτήρα του ναυτιλιακού κεφαλαίου.

- Η Ελλάδα έχει, κατά την ίδια λογική, τις γεωγραφικές αλλά και τις πολιτικές προϋποθέσεις να λειτουργεί ως **σημείο συμβολής ενεργειακών δικτύων**, αλλά και ως **κέντρο παροχής διαμετακομιστικών υπηρεσιών** (συνδυασμένες μεταφορές, αποθήκευση και διανομή, λιμενικές και αερολιμενικές υπηρεσίες σε δεύτερες ζώνες κ.ο.κ.).

- Η Ελλάδα, από πλευράς οικονομικών υποκειμένων, τώρα είναι μια χώρα **μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων και εκτεταμένης αυτοαπασχόλησης** και όπως κάθε άλλη ευρωπαϊκή χώρα αντιμετωπίζει οξύ πρόβλημα **ανεργίας και απασχόλησης**, ενώ έρχεται αντιμέτωπη με την τάση να επικρατούν **στο λιανικό εμπόριο** (όπου ανθούν οι μικρές και ιδίως οι πολύ μικρές επιχειρήσεις) οι διεθνείς επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους (αλυσίδες, πολυκαταστήματα, εμπορικά κέντρα). Το ζήτημα επιπλέον αυτό συνδέεται στενά με τη διαμόρφωση των τιμών, τη συγκράτηση του πληθωρισμού, την προστασία του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών.

Το ερώτημα συνεπώς είναι πώς όλα αυτά και άλλα παρόμοια, προφανή και αυτονόητα, πράγματα, που βρίσκονται στο στόμα όλων, μπορούν να συμβάλλουν στη συγκρότηση και την εφαρμογή ενός «αναπτυξιακού δόγματος», με δεδομένο ότι η αγορά αναπτύσσει πάντοτε τη δική της δυναμική, τη δική της ταχύτητα και φέρνει πολύ συχνά το κράτος προ τετελεσμένων καταστάσεων. Ένα κράτος που κινείται μέσα στο γενικό ευρωπαϊκό και διεθνές, οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο και φυσικά αντιμετωπίζει πάντοτε νομικού χαρακτήρα προβλήματα. Άλλωστε, τουλάχιστον όλη την περίοδο της μεταπολίτευσης και κυρίως μετά το 1981, με αφορμή και την κατανομή και διαχείριση των κοινοτικών πόρων, γίνονται, άλλοτε με μικρότερη και άλλοτε με μεγαλύτερη επιτυχία, προσπάθειες ανάδειξης αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, ενίσχυσης της περιφέρειας, διαμόρφωσης και συμπλήρωσης των αναγκαίων υποδομών, υποστήριξης κλάδων, αντιμετώπισης των προβλημάτων των φθινουσών περιοχών, αύξησης της απασχόλησης και καταπολέμηση της ανεργίας κ.ο.κ.. Η περίοδος του Β' και του Γ' ΚΠΣ, της ένταξης στην ΟΝΕ και στη ζώνη του Ευρώ και της προετοιμασίας των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 ήταν οι κορυφαίες στιγμές αυτής της πολιτικής και διοικητικής προσπάθειας.

Το ζήτημα είναι ότι αυτή η προσπάθεια συχνά ανακόπτεται (με χαρακτηριστικό παράδειγμα την απελπιστική μετα-ολυμπιακή αμηχανία που διαδέχτηκε την προ-ολυμπιακή και ολυμπιακή υπερένταση της χώρας). Η αναπτυξιακή προσπάθεια συνήθως υποτάσσεται σε μικροπολιτικές σκοπιμότητες και στενές δημοσιονομικές προσεγγίσεις (με χαρακτηριστικό παράδειγμα την υπόθεση της λεγόμενης «απογραφής» μετά το 2004), ενώ σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις η αναπτυξιακή πολιτική εστιάζεται στη φορολογική πολιτική, την πολιτική κινήτρων, τις παθητικές και ενεργειακές πολιτικές απασχόλησης, την αγροτική πολιτική και την πολιτική υπαίθρου ή σε κλαδικές προσεγγίσεις που αφορούν τον τουρισμό ή ορισμένους κλάδους της μεταποίησης (π.χ. κλωστοϋφαντουργία) ή των υπηρεσιών (π.χ. πληροφορική). Δεν υπάρχει δηλαδή η αναγκαία μόνιμη και ρητή συνάρθρωση με όλες τις δημόσιες πολιτικές και κυρίως με όλες τις θεσμικές και κοινωνικές πολιτικές, την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, την ανάπτυξη του τομέα της κοινωνικής οικονομίας, τη σύνδεση των υπηρεσιών υγείας με τις προνοιακές υπηρεσίες και τον τουρισμό, τις πολιτικές αποκέντρωσης και αυτοδιοίκησης, τις πολιτικές στο χώρο της δικαιοσύνης κ.ο.κ.. Δεν υπάρχει επίσης η αναγκαία μόνιμη και ρητή συνάρθρωση με τις προτεραιότητες και τις πρακτικές του τραπεζικού συστήματος που μπορεί να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην πορεία της πραγματικής οικονομίας, αλλά και στην αναπτυξιακή λειτουργία των χρηματοοικονομικών θεσμών.

Δεν υπάρχει, τέλος, **ένα σαφές και σταθερό πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που να αποτυπώνεται** σε μία μακροπρόθεσμη εθνική κοινωνική αναπτυξιακή συμφωνία με μετρήσιμους στόχους και εξίσου μετρήσιμες υποχρεώσεις κάθε πλευράς.

Το ζήτημα της αναπτυξιακής στρατηγικής και του μοντέλου ανάπτυξης της χώρας είναι συνεπώς κατ' εξοχήν πολιτικό και θεσμικό, αφορά πρωτίστως πολιτικές άλλες από την οικονομική ή φορολογική πολιτική που ούτως ή άλλως βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Για παράδειγμα οι πολιτικές γης, η λειτουργία της δικαιοσύνης, η αποσαφήνιση αρμοδιοτήτων μεταξύ των επιμέρους επιπέδων διοίκησης και αυτοδιοίκησης έχουν πλέον σημασία μεγαλύτερη από τα μεγάλα έργα που ούτως ή άλλως είναι προωθημένα ή έστω δρομολογημένα παρά τις καθυστερήσεις τους.

Σχόλια: